

WYDZIAŁ NAUK SPOŁECZNYCH**INSTYTUT POLITOLOGII**

ul. Koszarowa 3, bud. 2/3
51-149 Wrocław

tel. +48 71 375 50 59

fax +48 71 375 50 59

wns.ipol@uwr.edu.pl | www.politologia.uni.wroc.pl

Wrocław, 9 stycznia 2019 r.

dr hab. Michał Jacuński
Instytut Politologii
Wydział Nauk Społecznych
Uniwersytetu Wrocławskiego

Recenzja dorobku naukowego dr Agnieszki Węglińskiej

w związku z postępowaniem habilitacyjnym prowadzonym w Instytucie Politologii
Uniwersytetu Wrocławskiego (dziedzina nauki społeczne, dyscyplina nauki o polityce)

Niniejsza recenzja została sporządzona w związku z decyzją Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów Naukowych z dnia 6 listopada 2018 r. w sprawie powołania komisji habilitacyjnej. Zakres i struktura recenzji odpowiadają wymaganiom określonym w przepisach ustawy prawo o szkolnictwie wyższym jak też ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki.

Recenzja została opracowana na podstawie otrzymanej dokumentacji dorobku Habilitantki, obejmującej:

- autoreferat zawierający informacje o osiągnięciach dydaktycznych, współpracy z instytucjami, stażach krajowych i zagranicznych, działalności popularyzującej naukę;
- wykaz publikacji;
- główne osiągnięcie naukowe - monografia „Dziennikarze telewizji publicznej w Polsce – między polityką, misją a rynkiem”, wydawnictwo Dolnośląskiej Szkoły Wyższej, Wrocław 2018, s. 284.
- pozostały dorobek naukowy Habilitantki (kserokopie publikacji)

1. Podstawowe informacje o przebiegu kariery naukowej i pracy zawodowej Habilitantki

Pani dr Agnieszka Węglińska tytuł zawodowy magistra filologii polskiej uzyskała w Uniwersytecie Wrocławskim w 1998 roku. W roku 2005 uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce w Instytucie Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego w oparciu o rozprawę doktorską pt. Brytyjski model mediów publicznych. Z przedłożonej dokumentacji nie wynika, czy Pani dr Węglińska była słuchaczem studium

doktoranckiego i odbyła studia doktoranckie, czy też przewód doktorski zrealizowała w trybie eksternistycznym.

Po uzyskaniu doktoratu, Habilitantka rozpoczęła karierę akademicką jako pracownik nauki w 2006 roku, podejmując zatrudnienie jako adiunkt w Dolnośląskiej Szkole Wyższej w Instytucie Dziennikarstwa, Komunikowania i Technologii Mediów (nazwa obecna). Jest to dla dr Węglińskiej podstawowe miejsce zatrudnienia jako pracownika naukowo - dydaktycznego od ponad 12 lat.

2. Ocena osiągnięć naukowo – badawczych

Ocena monografii „Dziennikarze telewizji publicznej w Polsce – między polityką, misją a rynkiem” wyd. Dolnośląskiej Szkoły Wyższej, Wrocław 2018, s. 284., wskazanej przez Habilitantkę jako osiągnięcie naukowe.

Przedmiotem badań recenzowanej monografii naukowej są dziennikarze telewizji publicznej w Polsce. Za cel badań przyjęto aktywność zawodową dziennikarzy TVP w kontekście realizacji zadań publicznych (misji), co zdaniem Autorki „najmocniej legitymizuje istnienie mediów publicznych”. Tytuł książki jest generalnie spójny z zawartością publikacji i wpisuje się w realizowane przez Habilitantkę na wcześniejszych etapach kariery zawodowej zainteresowanie mediami publicznymi, zwłaszcza telewizją. Jednocześnie zawężenie tytułu książki do dziennikarzy telewizji publicznej odbija się miejscami niekorzystnie na spójności pracy, ze względu na poruszanie w rozdziałach I-III głównie problematyki funkcjonowania mediów publicznych i telewizji publicznej. Dlatego wczytując się w różne części pracy A. Węglińskiej miejscami trudno stwierdzić, czy jest to bardziej praca o mediach publicznych w Polsce, czy też jak sugeruje tytuł pracy o dziennikarzach telewizji publicznej w Polsce. Wrażenie to powstaje na skutek skupiania uwagi czytelnika, na skądinąd ciekawej i wartościowej lekturze, dotyczącej różnych wewnętrznych oraz zewnętrznych uwarunkowań i problemów mediów publicznych w Polsce.

Ponadto brak wyraźnego określenia w tytule pracy lub we wstępie ram czasowych analizy sprawia, że można jedynie domniemywać, być może błędnie, że zakres ten obejmuje lata 1989 – 2017. Zbyt rozległy wachlarz zagadnień zawarty w pytaniach badawczych skutkuje trudnością w powiązaniu tytułu pracy, celów wyników części empirycznej, obejmującej analizę wywiadów zrealizowanych w latach 2015 – 2017, na przykład z odpowiedzią na postawione pytanie ogólne „jak przebiegała transformacja TVP w kontekście zmiany z systemu

komunistycznego w liberalną demokrację?”. W ten sposób Autorka, w sposób być może niezamierzony, niepotrzebnie zasugerowała otwarcie niektórych pól badawczych.

Jeśli chodzi o strukturę pracy, to składa się ona z wstępu, czterech rozdziałów oraz zakończenia. Monografia posiada opracowaną bibliografię, spisy, odsyłacze oraz indeksy nazwisk i nazw ułatwiające poruszanie się po interesujących czytelnika fragmentach. Łącznie praca obejmuje 284 strony. Trzy pierwsze rozdziały zajmują nieco ponad połowę monografii, podczas gdy rozdział czwarty został najbardziej rozbudowany i liczy około 100 str. Z uwagi na podjęty tytuł rozprawy relacje proporcji objętości między poszczególnymi częściami są różne, ale układ taki jest jak najbardziej dopuszczalny.

Z punktu widzenia przyjętej struktury pracy, doboru materiałów, wykorzystania rozlicznych źródeł i literatury przedmiotu, spełnia ona wymagania publikacji monograficznej i wskazuje na wysoką sprawność Autorki w zakresie przygotowania prac naukowych. Przyjęto konstrukcję pracy w oparciu o metodę lejka, mniej obrazowo ujmując w oparciu o metodę dedukcyjną, w ramach której prowadzone są rozważania wychodząc od poziomu ogólnego (perspektywa teoretyczna systemu medialnego, nakreślenie ram badawczych, porównanie modeli mediów publicznych) do bardziej szczegółowego opisu funkcjonowania telewizji publicznej w Polsce oraz prezentacji autorskich badań zrealizowanych wśród dziennikarzy telewizji publicznej. Taka konstrukcja pracy nie jest błędna czy nieprawidłowa, ale zawiera pewien mankament czy też ograniczenie, rzutujące na możliwość oceny, na ile zawarto w rozdziałach I-III nowatorskie elementy oraz które elementy są nowym wkładem do rozwoju nauki.

Prowadzone przez dr Węglińską analizy doprowadziły do postawienia dość rozbudowanej tezy, iż występując zasadnicze cztery przyczyny stanu, w którym dziennikarze TVP podlegają oddziaływaniom ze strony przedstawicieli klasy politycznej oraz rynku: wadliwego ustawodawstwa, braku kultury politycznej, braku sprawnie działających uregulowań oraz formacji dziennikarzy. W powyższym zakresie można spierać się na samym wstępie o trafność sformułowania „brak kultury politycznej” wobec faktu, iż z jakąś formą kultury politycznej mam zawsze do czynienia. Może ona być mało rozwinięta, niska, wysoka itd. Tak nakreślone cele i teza zostały osadzone w perspektywie teoretycznej oraz empirycznej. W toku pracy pojawiają się ponadto nieujęte w tezie głównej dodatkowe przyczyny oddziaływań na dziennikarzy, być może stopniowo odkrywane przez Autorkę.

Analiza literatury i źródeł bibliograficznych wskazuje na wykorzystanie w większości pozycji polskojęzycznych, mniej liczne pozostają anglojęzyczne publikacje, co jest zrozumiałe.

Habilitantka dokonała trafnego doboru reprezentatywnych i kompetentnych badaczy co świadczy o dobrej i rozległej orientacji w środowiskach badawczych medioznawców i politologów.

Zwraca uwagę brak konsekwencji w podsumowaniu prowadzonych rozważań w rozdziałach 1-4. Otóż rozdziały II i IV zawierają krótsze bądź dłuższe podsumowanie, natomiast rozdziały I – III są ich pozbawione. Wskazane byłoby dla lepszej spójności monografii, aby stosować konsekwentnie albo formułę krótkiej rekapitulacji ustaleń albo klasyczne podsumowanie z wprowadzeniem do kolejnej części pracy albo zrezygnować z nich w ogóle. Dobór formuły mieszanej jest najmniej czytelny w odbiorze.

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania wstępne odnośnie monografii, kolejnym etapem sporządzenia recenzji jest omówienie każdego z rozdziałów pracy pod kątem zawartości, trafności doboru treści, zakresu analizy i powiązań z celami pracy.

W rozdziałach I i II dokonano analizy modeli mediów publicznych w wybranych krajach UE oraz w Wielkiej Brytanii. Autorka w dość ogólnym zarysie opracowała tło dla prowadzonych rozważań w części empirycznej pracy. Opis kształtowania się różnych modeli mediów publicznych, ze względu na ich późniejszy wpływ na system medialny w Polsce, jak również nawiązanie do klasycznej pracy Hallina i Manciniego (2004) czy prac K. Jakubowicza są z jednej strony uzasadnione, bo wprowadzają czytelnika w problematykę złożoności systemu mediów publicznych, zwłaszcza telewizji, w Polsce, z drugiej zaś ze względu na miejscami dość podręcznikowy i deskryptywny opis (str. 18-21) nasuwają pytania o zasadność rozbudowywania pracy o wątki dotyczące polityki medialnej Unii Europejskiej, czy opisy mediów publicznych w kilku krajach UE, które stwarzają przestrzeń do, czasem uzasadnionej, a czasem mniej, transpozycji dorobku badawczego innych autorów lub obszernego przytaczania dokumentów źródłowych, czego samodzielny badacz w miarę możliwości powinien unikać. Oczywiście Autorka ma prawo uzasadniać szeroki kontekst analizy systemów mediów publicznych koniecznością omówienia w pracy aspektów związanych z otoczeniem zewnętrznym telewizji, stawiając np. pytanie o związek wytycznych polityki medialnej UE oraz organizacji międzynarodowych z różnymi aspektami działalności TVP SA.

Konsekwencją takiego podejścia wydaje się prowadzenie narracji w całej książce w oparciu o dokładanie i rozbudowywanie nowych wątków, które czasem niestety ulegają spłyceniu lub oderwaniu od postawionego celu. Z jednej strony bardzo interesujący poznawczo wydaje się np. wpływ ekonomiki mediów, tworzenie się przemysłów kulturalnych i kreatywnych, wpływ

zmian technologicznych czy z politologicznego punktu widzenia podejście do mediów publicznych w programach różnych partii politycznych, z drugiej zaś wszechstronna analiza wielowątkowa niekiedy staje się głównym przeciwnikiem Autorki, utrudniając spójną syntezę wyników prowadzonej pracy badawczej i wykazanie związku między poszczególnymi częściami publikacji. Nie jest to sensu stricto zarzut recenzenta, ale obserwacja określonych następstw przyjętego stylu pisania pracy. Bez wątpienia za atut pracy należy uznać zdolność Autorki do widzenia szerokiej perspektywy, wielowątkowości, wewnętrznych i zewnętrznych kontekstów, złożoności procesów. Tyle tylko, że odbija się to na późniejszym zakończeniu pracy, w którym choć znajdujemy wartościowe stwierdzenia i rekapitulację przemyśleń, to wychodzi również brak kilku „zagubionych” wątków z pracy.

W rozdziałach teoretycznych I – II Autorka posługuje się swobodnie w miarę aktualną literaturą z obszaru badań medioznawczych, komparatystyki systemów medialnych, czy szerzej komunikowania politycznego. Należy mieć jednocześnie na uwadze, że w pracy D. Hallina i P. Manciniego, z uwagi na krótki okres trwania demokracji w Polsce i innych krajach Europy Środkowo-Wschodniej, nie uwzględniono tej grupy państw w analizie porównawczej trzech modeli systemów medialnych. Dopiero w późniejszych latach wielu badaczy (np. M. Głowacki, K. Jakubowicz, B. Dobek – Ostrowska) uznało, że najbliższym jest mediom publicznym w Polsce do modelu spolaryzowanego pluralizmu.

Prowadzone rozważania na temat mediów publicznych, telewizji, dziennikarzy zostały rozpięte między w triadzie pojęć: polityka, misja, rynek. Takie ujęcie odpowiada potrójnej naturze mediów publicznych, które traktowane są jak: przedsiębiorstwo, aktor polityczny, wreszcie instytucja publiczna dostarczająca określone usługi publiczne. Wydaje się, że Autorka jest także bardzo świadoma istnienia „procesów narzucanych przez transformację technologiczną”. Jednocześnie trudno znaleźć odpowiedź, czy czynnik ten może być uznany za kluczowy z punktu widzenia oceny roli mediów publicznych? Byłoby niezwykle ciekawe poznać pogląd Autorki, czy i gdzie w jej przekonaniu możnaby wpisać nowe media i czynniki technologiczne do zaproponowanej triady. A może konieczne byłoby uzupełnienie schematu analitycznego o dodatkową, czwartą kategorię?

Autorka postuluje kilkakrotnie konieczność redefinicji mediów publicznych (s. 27), czy misji mediów publicznych (s. 41). To dobrze zapowiadające się fragmenty pracy, które potwierdzają samodzielność i dojrzałość badawczą Autorki, przy jednoczesnym niedosycie rozbudowania własnych koncepcji kosztem prezentacji syntezy i kompilacji ustaleń innych badaczy. Ciekawie

zaprezentowane zostały oddziaływania, którym podlegają media publiczne w aspekcie realizacji misji (s. 61), w tym zwłaszcza wartościowa jest ilustracja graficzna tych procesów. Minimalistyczna synteza ustaleń rozdziału I sprawia wrażenie dyskontynuacji, nagłego przerwania prowadzonych rozważań. Otrzymujemy trafną, ale jednozdaniową odpowiedź na pytanie o redefinicję misji mediów publicznych.

W rozdziale drugim Autorka przygląda się organizacji mediów publicznych w wybranych krajach UE. Nawiązuje także do kwestii gwarantowania standardów pracy dziennikarskiej, w tym wolności słowa i bezpieczeństwa dziennikarzy, przez Radę Europy, co stanowi nieliczny wątek dotyczący bezpośrednio dziennikarzy, a nie mediów, omawiany w tej części pracy.

Dr Węglińska przytacza różne ustalenia badawcze, przyjmując a priori że są one wartościowe (np. s 97). Oczywiście ugruntowany i uznany dorobek innych badaczy o zasięgu międzynarodowym może być bezdyskusyjny, ale biorąc pod uwagę nieco inną specyfikę kształtowania się systemów medialnych w krajach postkomunistycznych i brak warunków do ukształtowania się trwałych modeli systemów medialnych, w tym mediów publicznych, można byłoby oczekiwać od Autorki większej skłonności do refleksji krytycznej. Zabieg taki nie umniejszyłby znaczenia prac przytaczanych naukowych autorytetów, ale podkreślałby pełną samodzielność i zdolność do eksponowania własnych, polemicznych lub zgodnych, opinii. Habilitantka podsumowuje swoje rozważania w rozdziale II wnioskami m.in. o wykształceniu się narodowych systemów mediów publicznych, co należy uznać za słuszną konkluzję.

W rozdziale III Autorka przechodzi do analizy telewizji publicznej w Polsce. W tej części pracy przedstawiono wszechstronnie i wieloaspektowo działalność telewizji publicznej. Jak sugerowano jednak wcześniej, brak określenia *expressis verbis* ram czasowych pracy, może nasuwać pytania o zasadność retrospekcji sytuacji TVP w czasach PRL, czy opisu transformacji mediów w latach 90. XX wieku, jak również nawiązanie do powstania i głównych zadań KRRiTV. Należy zgodzić się z Autorką, że skutki prowadzonych prac legislacyjnych oraz polityka medialna konstytuują ład mediów publicznych w Polsce, ale zagadnienia dotyczące genezy i przebiegu powstania polskiego systemu medialnego po 1989 r. zostały w literaturze wielokrotnie omówione.

Na uwagę zasługuje wprowadzenie i prawidłowe posługiwanie się siatką pojęciową, obejmującą podstawowe kategorie politologiczne, takie jak: system polityczny, kultura polityczna, aktor polityczny. Dobrze prezentuje się również ta część pracy, w której dr Węglińska nawiązuje do relacji między systemem medialnym a systemem politycznym.

Podejmując się analizy i opisu struktury mediów publicznych (s. 131-135), Autorka zdecydowała się zastosować ujęcie głównie statyczne, instytucjonalno - prawno - normatywne. Jest to oczywiście poprawne i dopuszczalne podejście, natomiast posługując się warsztatem badawczym politologa, warto wykazywać większą analityczną wrażliwość na aspekty dynamiczne i funkcjonalne omawianej struktury. Być może zamysłem Autorki było skoncentrowanie się na tych elementach w kolejnym rozdziale IV, empirycznym i to może tłumaczyć powstałe wrażenie jednostronności postrzegania struktury mediów publicznych w tej części pracy.

Jako mało fortunną uznać można stosowaną kilkakrotnie praktykę przytaczania polskich autorów, którzy sami cytują inne opracowania (m.in. s. 122, s. 162, s. 166-167). To niepotrzebnie wykracza poza, stosowaną zresztą nadmiernie w polskim piśmiennictwie naukowym, konieczność transpozycji dorobku badaczy zachodnioeuropejskich. Znacznie lepiej byłoby odwoływać się do oryginalnych prac bezpośrednio, co zapewnia zgodność przytaczanych ustaleń ze źródłem i chroni przed nieświadomym popełnianiem błędów. Ilustracją tego problemu niech będzie np. przedstawienie na str. 162 typologii funkcji mediów oraz postaw dziennikarzy w sposób mogący sugerować, iż jej autorami są Stępińska, Jurga – Włosik i in. (2017), podczas gdy wspomniani autorzy zarówno w rzeczonym artykule, jak i w innym miejscu (porównaj Secler, Stępińska, Jurga – Włosik i in., 2016: s. 171) podają, iż „Thomas Hanitzsch skonstruował wielowymiarową typologię funkcji mediów oraz postaw dziennikarzy wobec aktorów politycznych”. Zatem autorem typologii jest T. Hanitzsch w publikacji *Deconstructing Journalism Culture. Toward a Universal Theory* opublikowanej w „Communication Theory” 2007, No. 4, s. 367–385.

Rozdział IV pracy zawiera najciekawszą poznawczo część dotyczącą dziennikarzy TVP, związaną bezpośrednio z tytułem pracy. Autorka przeprowadziła 24 wywiady pogłębione z dziennikarzami. Być może liczba wywiadów nie jest wysoka, biorąc pod uwagę stan zatrudnienia w całej telewizji publicznej w Polsce, ale na uznanie zasługuje sposób zorganizowania materiałów do tej części pracy. Można dostrzec różnorodność rozmówców, pochodzących z 10 ośrodków regionalnych oraz z Warszawy. Dziennikarze reprezentując różne specjalności, pracują dla różnych kanałów tematycznych.

Przedstawiony skrupulatnie opis badania (s. 263 – 265) to niewątpliwy atut pracy. Tym bardziej zasługuje na uznanie, że w polskim piśmiennictwie naukowym niestety nadal wielokrotnie element ten bywa traktowany pobieżnie i zdawkowo. Z powodu znanego tylko

autorowi lub wydawcy przed recenzentem i czytelnikami ukrywa się szczegóły dotyczące operacjonalizacji badania, tymczasem Autorka w sposób transparenty zapoznaje czytelnika, w jaki sposób przebiegały wywiady, jak uzyskano wypowiedzi itd. Dodatkowo, w bardzo dobrym odbiorze tego rozdziału pomaga ułożenie i narracja wywiadów wokół wątków tematycznych. Złożone kodowanie wyników wywiadów pozwoliło Habilitantce na sprawne posługiwanie się cytatami z wypowiedzi swoich rozmówców. Przystawiając „łyżką dziegciu” w tej materii jest z metodologicznego punktu widzenia nieznaczny błąd w sformułowaniu, iż przeprowadzone wywiady były anonimowe (s. 181). Bardziej adekwatne byłoby stwierdzenie, iż wywiady zostały zanonimizowane w toku ich opracowania. Skoro doszło do rozmowy bezpośredniej lub kontaktu z określonymi respondentami, których tożsamość poznała osobiście Autorka, to z punktu widzenia badającego anonimowość nie występuje, choć zostaje utrzymana dla czytelnika w postaci zakodowania danych identyfikacyjnych respondentów.

Prowadząc wywiady Autorka dostrzega i pyta o ważne zjawiska i ich przyczyny, np. centralizację, komercjalizację, wypychanie kultury, ograniczanie misji itp. Zachowuje na ogół dystans badawczy i obiektywizm wobec swoich rozmówców, nie wchodząc bezpośrednio w polemiki. Raczej jest skłonna wskazywać, w wypowiedziach nieznacznie wartościujących, że w nowoczesnych mediach publicznych zachodzą inne, czasem odwrotnie, procesy (np. decentralizacja). Jest zwolennikiem utrzymania takich wartości jak empatia społeczna, partycypacja społeczna, interwencjonizm mediów publicznych.

W rozdziale empirycznym, zgodnie z tytułem monografii, najwięcej uwagi poświęcono elementom misyjnym oraz politycznym. Natomiast nieznacznie brakuje w rozważaniach elementu identyfikacji oraz bardziej sparametryzowanego opisu presji „rynkowej”. Poza parametrami jakościowymi, na które powoływali się respondenci („aspekt finansowy ciąży”, „oddziaływanie stacji komercyjnych”, „lobby polityków na rzecz osłabienia TVP”), można swobodnie wskazać oddziaływanie rynkowe wykorzystując mierzalne parametry ilościowe, zawarte np. w ogólnodostępnych raportach. Dotyczy to m.in.: wpływów reklamowych, zasięgu, oglądalności, udziałów w rynku i widowni etc. Konkretnie dane mogłyby posłużyć pogłębieniu refleksji obejmującej dziennikarzy telewizyjnych w relacji między polityką, misją a rynkiem.

Mocną stroną recenzowanej monografii jest zdolność Autorki do diagnozy, formułowania i zadawania trafnych pytań dotyczących rozbieżności stanu de iure i de facto mediów publicznych (telewizji) oraz statusu zawodowego dziennikarzy TVP. Autorka w kompleksowy i ambitny sposób podeszła do poszukiwania odpowiedzi na postawione pytania. Podjęto udane próby dotarcia do

dokumentów, wykorzystano literaturę, wreszcie pozyskano wypowiedzi kilkudziesięciu rozmówców. Jednocześnie nieznacznie cieniem kładzie się na to dysonans związany z tym, iż kilkakrotnie Autorka zadała istotne pytania, ale jednocześnie uchyliła się od samodzielnego formułowania wniosków na rzecz przychylania się do opinii innych badaczy (s. 176). Przyglądając się w całości monografii, jak też biorąc pod uwagę znawstwo badanej problematyki i dotychczasowe zainteresowania badawcze, Habilitantka mogła z większą śmiałością formułować i wyrażać własne opinie, co w rozwoju dyskursu naukowego jest pożądane.

Do kolejnych mocnych stron pracy zaliczyć można wielokrotne próby zderzania elementów normatywnych, jak powinno być, powołując się na różne źródła naukowe, dokumenty wewnętrzne, z sytuacją faktyczną, jak postrzegają to rozmówcy. Habilitantka, co ważne, nie unika także formułowania postulatów, dotyczących konieczności wyznaczania standardów przez media publiczne (s. 206). W kwestii skutków działalności decydentów w TVP, zestawiona została ocena krytyczna respondentów z oceną Autorki, która w tym miejscu nie stroniła od wyrażania własnych sądów wartościujących. W kontekście troski o dobro publiczne, jakim są media publiczne, postawa taka zajmuje właściwe miejsce w dyskursie naukowym.

Bardzo pozytywnie i na korzyść wykonanej przez Autorkę pracy wypada wyartykułowane przez jednego z rozmówców oczekiwanie. Stwierdził on, iż „brakuje konstruktywnej dyskusji nad stanem mediów publicznych w środowisku dziennikarskim, naukowym i politycznym”. Przedłożone osiągnięcie naukowe na pewno jest ważnym wkładem w dalszą dyskusję o kondycji mediów publicznych, zwłaszcza ich pracowników. Naturalnie, w myśleniu o pożądanej i docelowo większej roli mediów publicznych może czaić się pułapka, o której pisał Strömbäck (2011: 427) słowami "Jeśli ludzie sądzą, że media są potężne, zachowują się tak, jakby media były potężne, bez względu na to, czy ich percepcja jest właściwa". Być może mamy do czynienia z błędami percepcji, a kondycja mediów publicznych jest lepsza, niż wielu się wydaje. Zapewne po zmianach strukturalnych i kadrowych w TVP zachodzących od 2015 roku znajdują się zwolennicy i takiego stanowiska, jak też przedstawiciele dziennikarzy, którzy o kondycji swojego zawodu wypowiedzą się w superlatywnych. Ale to już pytanie do grupy gorliwych neofitów, do których dotrą być może inni badacze.

Biorąc pod uwagę nacechowanie emocjonalne wielu wypowiedzi respondentów dotyczące ich pracy w TVP na podkreślenie zasługuje utrzymywanie przez dr Węglińską stosownego dystansu, który powinien cechować badacza względem obiektu jego badań. Zachowano obiektywizm i brak stronniczości, które są niewątpliwą zaletą stylu narracji pracy.

Egzemplifikacją niech będą np. poczynione zastrzeżenia dotyczące jednej z wypowiedzi respondentów nt. Jacka Kurskiego, gdzie Autorka dodaje, iż jej rozmówca nie szczędził krytyki poprzednim władzom stacji (s. 253). Dr Węglińska oparła się skutecznie pokusie pochopnych, łatwych i uproszczonych ocen dotyczących związków mediów publicznych z aktualną władzą, czy rządem, wskazując za swoimi rozmówcami, iż chodzi o podejście klasy politycznej jako takiej do dziennikarzy i mediów publicznych w Polsce (s. 252 – 253). Oddanie głosu dziennikarzom opatrzone zostało komentarzami, niekiedy dodatkową interpretacją. Należy przyznać rację Autorce, iż zabieg ten, choć miejscami fragmenty wypowiedzi były bardzo obszerne, przysłużył się wartości eksploracyjnej i eksplanacyjnej książki.

Przyglądając się wszystkim rozdziałom pracy oraz jej zakończeniu, zwraca uwagę bardzo dobre rozumienie i poruszanie się dr Węglińskiej wśród zjawisk, kontekstów, uwarunkowań, takich jak tabloidyzacja, memetyzacja, komercjalizacja, polityzacja. Celnie opisane i wyjaśnione zostały toksyczne dla mediów publicznych związki z polityką oraz aktorami politycznymi.

Analizując zawartość pracy można wskazać również słabsze strony. Miejscami Autorka interpretuje wypowiedzi, stosując sformułowania wartościujące, nieco bardziej właściwe dla języka publicystyki. Na przykład na str. 246 stwierdziła, iż „Z wypowiedzi dziennikarzy wyłania się smutny obraz TVP SA”. Zwracała też szczególną uwagę na mechanizm autocenzury i kierunki zmian po 2016 roku.

Zdolność Habilitantki do uzasadniania sformułowanych wniosków należy uznać za rozwiniętą, ale w kilku miejscach pracy uzasadnienie okazało się dość lapidarne (np. s. 255, wątek o procesie polityzacji), co nie wpływa na całościową - pozytywną - ocenę pracy, ale pozostawia czytelnikowi niedosyt argumentacji.

Niektóre wnioski, które Autorka wyróżnia w pracy mają charakter dość oczywisty i trudno je zaliczyć do przełomowych. Dotyczy to m.in. sposobu kształtowania się polskiego modelu mediów publicznych (s. 259), wyrażonego w twierdzeniu, że „Polski model mediów publicznych kształtuje się od początku przemian demokratycznych, czyli od 1989 r.”. Trafną jest także obserwacja, że polski model nie jest trwały, ale być może w ogóle nie mamy do czynienia z modelem? Czy permanentny stan braku stabilnego i niezależnego systemu mediów uprawnia do rozważań nad modelem mediów?

Habilitantka próbuje definiować zawód dziennikarza, tymczasem literatura w tej materii jest na tyle bogata, że zastanawia cel podjętego wysiłku. Konkluzja dotycząca udowodnienia przez Autorkę związków systemu medialnego z systemem politycznym jest kolejnym

przykładem, który sprawia wrażenie prezentacji ustaleń dość wtórnych, będących przedmiotem ugruntowanych opracowań, które nie wymagają ponownego udowodnienia.

Kategoryzacja odpowiedzi dziennikarzy i łączenie tabloidyzacji z komercjalizacją jest zabiegiem, który można uznać z jednej strony za poprawny, z drugiej zaś wzbudzający zastrzeżenia. Jak zauważyli D. Piontek i B. Hordecki (2010) „stały przyrost analiz dotyczących tabloidyzacji skutkuje m.in. zamieszeniem terminologicznym (...). Liczni badacze piszą o tabloidyzacji, lecz nie wyjaśniają w ogóle bądź wyjaśniają tylko zdawkowo, jak ją pojmują”. Wydaje się, że Autorka również przyjęła a priori jakieś rozumienie tabloidyzacji i komercjalizacji, lecz nie wyjaśniła co przez nie dokładnie rozumie.

Przechodząc do konkluzji oceny głównego osiągnięcia naukowe należy uznać, że przedstawiona monografia:

- w sposób kompleksowy i kompetentny omawia i analizuje ważne i aktualne zagadnienia dotyczące systemu mediów publicznych w Polsce, w szczególności telewizji, stawiając na pierwszym planie grupę dziennikarzy TVP,
- właściwie sytuuje i wykorzystuje istniejące perspektywy teoretyczne, jednak na ogół w sposób raczej mało krytyczny przyjmując dotychczasowe ustalenia badawcze,
- zawiera fragmenty w których dominuje bardziej deskrypcja i transpozycja dorobku innych badaczy, w części pracę zaś charakteryzuje wysoka samodzielność, dojrzałość badawcza i swoboda formułowania własnych przemyśleń oraz sądów wartościujących,
- w sposób prawidłowy wykorzystuje aparat pojęciowy nauk politycznych i aplikuje metodologię badań jakościowych, poprawnie konceptualizując i operacjonalizując prowadzone badania empiryczne.

Poczynione uwagi i zastrzeżenia, wskazanie na niewielkie błędy czy braki, jak też wykazanie słabszych stron monografii, jest wynikiem przeprowadzenia możliwie wnikliwej recenzji. W przypadku osiągnięcia dr Węglińskiej sumaryczna ocena końcowa jest pozytywna. Za wkład Autorki w rozwój dyscypliny uznać można podjęcie próby systematyzacji różnych aspektów misji mediów publicznych, ukazanych w nowych kontekstach m.in. przemysłu kulturowego i gospodarki kreatywnej, jak też dostarczenie nowych dowodów empirycznych potwierdzających ustalenia teoretyczne w zakresie form i przejawów oddziaływania otoczenia politycznego i rynkowego na dziennikarzy.

Ocena pozostałego dorobku naukowego

Na pozostały dorobek naukowy dr Węglińskiej, nie wchodzący w skład głównego osiągnięcia naukowego, składają się prace opublikowane po uzyskaniu doktoratu oraz inne dokonania naukowe, których analiza opiera się na wskaźnikach ilościowych oraz jakościowych.

W zakresie opublikowanych prac naukowych, podsumowując dorobek Habilitantki można stwierdzić, że:

- opublikowała jednoautorską monografię naukową, będącą rozszerzeniem rozprawy doktorskiej,
- opublikowała jako współautorka monografię naukową (autorstwo 2 rozdziałów oraz połowy wstępu),
- jest autorką 16 artykułów w pracach zbiorowych, opublikowanych w jęz. polskim oraz angielskim,
- jest współautorką 3 artykułów w pracach zbiorowych,
- jest autorką lub współautorką 3 artykułów w krajowych czasopismach naukowych oraz 2 w czasopiśmie zagranicznym (Journal of Information Studies, czasopismo wydawane w Japonii oraz Children's Media Yearbook, wydawane w Wlk. Brytanii). Wskazane czasopisma nie posiadają współczynnika wpływu Impact Factor, jedno z czasopism (Rocznik bezpieczeństwa międzynarodowego) znajduje się w części B wykazu MNiSW w latach za lata 2010 – 2016, natomiast pozostałe nie zostały umieszczone w wykazach części A-C opublikowanych przez MNiSW, wobec czego ich punktacja oraz znaczenie pozostaje trudne do ustalenia.
- współredagowała lub redagowała 4 prace zbiorowe, opublikowane w jęz. polskim oraz angielskim.

W autoreferacie nie zamieszczono informacji nt. wartości wskaźników oddziaływania publikacji (Impact Factor, liczba cytowani WoS, indeks Hirscha itp.). Na podstawie przeprowadzonej przez autora recenzji analizy oddziaływania dorobku, wykonanej za pomocą programu Publish or Perish, można ustalić, że Habilitantka posiada cytowania w Google Scholar w liczbie 5 za lata 2006 – 2019 oraz osiągnęła H-indeks 2. Jednocześnie należy zauważyć, że w bazach danych zaindeksowane zostały jedynie 4 pozycje z listy wszystkich publikacji z uzyskanego wykazu. Brakuje m.in. informacji o monografii, będącej głównym osiągnięciem naukowym, jak również o publikacjach anglojęzycznych Autorki, które potencjalnie w najwyższym stopniu przyczyniają się do cytowania oraz dyseminacji wyników

prowadzonych badań. Nota bene problem standaryzacji oceny osiągnięć naukowych w oparciu o zapisy międzynarodowych baz danych i niejednokrotnie zerowe wskaźniki ilościowe dotyczą większości pracowników nauki w Polsce z obszaru nauk humanistycznych i społecznych. Nie można zatem na podstawie braku zapisów lub niepełnych danych w tym zakresie podjąć się obiektywnej oceny dorobku Habilitantki.

W zakresie uzyskanego doświadczenia w zakresie kierowania projektami badawczymi i udziału w zespołach projektowych, to Habilitantka wykazała swój udział jako kierownik lub członek zespołu łącznie w 5 zrealizowanych projektach, które uzyskały finansowanie w ramach dotacji statutowej przeznaczonej na działalność macierzystej uczelni wyższej (DSW). Niewątpliwie należy uznać aktywność dr Węglińskiej w realizacji grantów wewnętrznych, których efektem jest aktywność naukowa: określone publikacje, wyjazdy stażowe, czy badania terenowe. Jednocześnie trudno ocenić doświadczenie i skuteczność Habilitantki w zakresie aplikowania o środki na projekty naukowe, z jednej strony ze względu na brak informacji o sposobie alokacji grantów wewnętrznych w macierzystej uczelni, z drugiej zaś ze względu na brak informacji o projektach finansowanych z krajowych środków na naukę (NCN, NCBiR, KBN, MNiSW) oraz zagranicznych.

Dr Węglińska za swoją działalność naukową w uczelni wyższej oraz współpracę międzynarodową otrzymała 2 nagrody od Prezydenta i Rektora DSW, co wskazuje na uznanie jej osiągnięć w macierzystym środowisku akademickim.

W ramach pracy naukowej dr A. Węglińska wygłosiła ponad 30 referatów w języku polskim oraz angielskim oraz uczestniczyła w konferencjach i sympozjach naukowych w kraju i za granicą. W przeważającej części zasięg konferencji można uznać za lokalny, w kilku przypadkach wydarzenia naukowe miały charakter międzynarodowy. Wystąpienia konferencyjne są zróżnicowane tematycznie, jednak wpisują się w główne zainteresowania badawcze Habilitantki, związane z komunikowaniem politycznym, systemami medialnymi, telewizją, nowymi mediami, dziennikarstwem.

Ogólna ocena pozostałego dorobku naukowego, wyrażającego się w zróżnicowanej aktywności naukowej, choć głównie o zasięgu regionalnym i krajowym, wypada pozytywnie na korzyść Habilitantki.

3. Ocena dorobku dydaktyczno-organizacyjnego i popularyzatorskiego

Analiza pozostałego dorobku pozwala uznać, że dr Węglińska jest doświadczonym dydaktykiem i organizatorem oraz wszechstronnym pracownikiem nauki. Wykazuje się aktywnością w zakresie tworzenia oraz udziału w różnorodnych formach pracy w sektorze nauki oraz szkolnictwa wyższego. Co istotne, podejmowane działania nie są zawężone do podstawowych obowiązków pracowniczych, ale zauważalnie wychodzą poza ramy pracy w uczelni wyższej. Przekłada się to na regionalną aktywność międzyuczelnianą, np. wspólne inicjatywy lub przedsięwzięcia z badaczami z Uniwersytetu Wrocławskiego, na organizowanie i moderowanie konferencji, paneli dyskusyjnych itp., które integrują środowisko naukowe oraz tworzą przestrzeń dla popularyzacji nauki, zwłaszcza wymiany myśli, omówienia wyników badań, jak też umożliwiają otwieranie się na działalność interdyscyplinarną oraz promocję idei uczelni wyższej otwartej na otoczenie oraz interesariuszy.

Pani A. Węglińska realizuje zadania dydaktyczne, które nie sprowadzają się wyłącznie do prowadzenia zajęć przedmiotowych. Pełni zarówno rozmaite funkcje, m.in. tutora, opiekuna praktyk oraz opiekuna koła naukowego, jak też wykonywała obowiązki promotora i recenzenta ponad 100 prac licencjackich oraz magisterskich. Ta część dorobku szczególnie zasługuje na podkreślenie w perspektywie możliwości prowadzenia dalszej opieki merytorycznej i naukowej nad młodymi pracownikami nauki i doktorantami, wiążącej się awansem naukowym, o który ubiega się Habilitantka. Obecnie dr Węglińska jest promotorem pomocniczym w jednym przewodzie doktorskim.

W swoim dorobku Habilitantka wskazuje na udział w kilku pobytach dydaktycznych w ramach programu Erasmus oraz na jeden dłuższy pobyt badawczy za granicą (2 miesiące, University of Glasgow, Wlk. Brytania). Wskazuje to na zdolność do nawiązywania kontaktów międzynarodowych oraz wykorzystanie potencjału mobilności pracownika naukowego. Biorąc pod uwagę dalszy rozwój zawodowy większe umiędzynarodowienie działalności naukowej byłoby oczywiście pożądane.

W analizowanym okresie aktywności dr Węglińska w niewielkim zakresie wykonywała prace eksperckie lub realizowała określone zlecenia związane z pracą w sektorze uczelni wyższych. Na uwagę zasługuje współudział w powstaniu jednego raportu (brak informacji o objętości), sporządzenie recenzji 2 artykułów w krajowych czasopismach naukowych o zasięgu międzynarodowym oraz recenzje wystąpień konferencyjnych.

4. Konkluzja

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 8 sierpnia 2011 ws. obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych przedłożone osiągnięcia Habilitantki lokują się w obszarze nauk społecznych w dyscyplinie nauk o polityce oraz częściowo w dyscyplinie nauk o mediach. Ze względu na podjętą tematykę głównego osiągnięcia (monografia), wykorzystane instrumentarium politologiczne i stosowaną praktykę zaliczania zagadnień przedmiotowo i podmiotowo związanych z komunikowaniem politycznym, systemami medialnymi i polityką medialną głównie do nauk o polityce, należy zgodzić się, że wybór postępowania awansowego w ramach tej dyscypliny jest prawidłowy.

Reasumując dotychczasowe ustalenia stwierdzam, że biorąc pod uwagę końcową pozytywną ocenę wkładu w rozwój nauki głównego osiągnięcia naukowego, jak też rzetelny, w miarę spójny, choć na ogół o lokalnym zasięgu i z przyczyn obiektywnych miejscami trudny do zweryfikowania i sparametryzowania pod kątem oddziaływania na rozwój nauki, dorobek naukowy dr Agnieszki Węglińskiej, spełnia on warunki i wymagania ujęte w Ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytułach naukowych oraz o stopniach i tytułach w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 art. 17 z późniejszymi zmianami) przewidziane dla osób ubiegających się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

W związku z powyższym, wnoszę o dopuszczenie dr Agnieszki Węglińskiej do dalszych czynności przewidzianych tokiem postępowania o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauk o polityce.

